תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · בעל המאור

המאור הקטן על מגילה

רבנו זרחיה הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

המאור הקטן על מגילה

רבנו זרחיה הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/המאור-הקטן-על-מגילה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א: 4
דף ג. 4
דף ג: 5
דף ד. 5
דף ה. 7
דף ו. 7
דף ז. 7
דף יא. 8
דף יד: 8

דף א:

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן זו דברי ר"ע סתימתאה. אבל חכמים אומרים בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה כתב הרי"ף ז"ל כלומר הואיל ועיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה כדי לחלק להם מעות פורים אין קורין אותה אלא בזמנה וקשיא לן על הדין פירושא הא דאמרי' לקמן בגמ' הואיל ואמרו כפרים מקדימין ליום הכניסה גובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה וראיתי לרב ר' אפרים ז"ל שפי' לפרק זו הקושיא ואמר בזמן הזה שישראל מיוסרין בדקדוקי עניות אי יהבינן להו מתנות בי"א ובי"ב ובי"ג אזלי ואכלי להו ביומא ההוא ושמחת פורים אינה נוהגת אלא בזמנה ובטלה לה שמחה ואי אמרת ליקרו בי"א ולא ליתב להו מידי עד יום י"ד וט"ו כיון דחזי עניים דקרי מגילה ולא יתבו להו מידי מיאשי ואזלי להו לדוכתא אחריתי וקא בטלה מצות פורים מהני דקרי בי"א ובי"ב ובי"ג וה"ר שלמה ז"ל פירש שזמן הזה שאין השנים כתיקונן ואין שלוחי ב"ד יכולין לצאת כדרכן וישראל אינן שרויין על אדמתם אלא הם מפוזרים לכל פאה ואין השלוחין מגיעין לרוב המקומות[1] ואין נוהגין לומר מפוריא ועד פסחא תלתין יומין אי קרינא בי"א ובי"ב אתי למימנא מינייהו תלתין יומא עד פסחא ומקדמי ליה נמי לפסחא ואתי למיכל חמץ בימים האחרונים של פסח:

דף ג.

אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפי' ביחיד שלא בזמנה קורין אותה בי' ורב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בי' הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי כתב הרי"ף ז"ל אע"ג דחש לה רב להא דרב אסי קי"ל כרב דהא ר' יוחנן קאי כוותיה דאמרי' לקמן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא ולא אמרו אלא בצבור מכלל דביחיד יצא ושמעינן מינה דקורין אותה ביחיד כרב אלו דברי הרי"ף ז"ל ולדידן לא מכרעא דר' יוחנן כרב דעד כאן לא קאמר רב אסי אלא שמצותה לכתחלה לקרותה בי' משום פרסומי ניסא אבל אם קראה ביחיד דברי הכל יצא בין בזמנה בין שלא בזמנה תדע דהא לא תנינן לה במתני' דתנן אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה וכו' מכדי במס' מגילה קיימין אמאי לא חשיב מקרא מגילה בהדי הנך דאינן פחות מי' ואמאי לא אותביה מינה לרב אסי אלא ודאי דכ"ע אם קראה ביחיד יצא שלא אמרו אלא להידור מצוה ולפרסומי ניסא דהכין קא אמרי' קורין אותה בי' ולא אמרי' אין

[1] צ"ל והן

קורין אותה אלא בי' שמעת מינה דמצוה לכתחלה למעבד הכי ולהדורי אבי י' ואי עבד וקראה ביחיד יצא אי נמי היכא דלא אשכח בי י' קרי ליה ביחיד ואפי' לכתחלה ואפי' במגילה הכתובה בין הכתובים אם עבר וקראה יצא ואפי' בצבור דהא מחו ליה אמוחא שלא אמרו אלא בצבור וטעמו של דבר משום כבוד צבור להדור מצוה ולפרסומי ניסא לעשות לה היכר ואם קראו בין הכתובים יצאו והיינו דמחינן לה אמוחא ואי מחסרא או מייתרא פורתא לית לן בה וקרינן בה אפי' בצבור ואפי' לכתחלה תניא בברייתא המפרש והיוצא לדרך קורין בי"ג כתב עלה ה"ר אפרים ז"ל דהא דרב ורב אסי דאית ליה קריאה שלא בזמנה כגון שחל להיות בשבת לבני עיירות או שחל להיות בע"ש לבני כרכים אבל בי"א ובי"ב ליכא למקרא כלל דהא בטלו להו ובברייתא זו לא הזכירו אלא בי"ג בלבד אלו דברי הרב ז"ל ואני אומר ה"ה לי"ב וי"א וכדאי הוא ר"ע סתימתאה לסמוך עליו בשעת הדחק כגון מפרש ויוצא לדרך שמאחר שהתירו לו בי"ג ה"ה לי"א וי"ב ובירושלמי גרסי' ר' בא בשם רב יהודה כל שאמרו יחדה ממקומו ובלבד בעשרה ותו גרסי' בירושלמי מפרשי ימים והולכי מדברות קורין כדרכן בי"ד ובברייתא פליגא עלה כמשמעה אי נמי יש לומר הא דאפשר ליה הא דלא אפשר ליה:

כתב הרי"ף ז"ל [באלו אמרו מקדימין דהיינו בקריאת המגילה] אבל סעודת פורים וסעודת ר"ח וספק מילה מאחרין ולא מקדימין ועיקר דבר זה הוא בתלמוד ירושלמי ואינו בתלמוד שלנו:

דף ג:

אמר רבה חייב איניש לבסומי בפוריא כו' כתב ה"ר אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה שחטיה לר' זירא לשנה א"ל תא נעביד כו' אידחי ליה מימרא דרבה ולית הלכתא כוותיה ולאו שפיר דמי למעבד הכי:

דף ד.

כתב ה"ר אפרים תוספת על הלכות הרי"ף ז"ל הא דתנן התם כל הכתוב במגילת תענית די לא למספד כו' כדכתיבנא בתוספת הלכות וזה נוסחה תנן התם כל הכתוב במגילת תענית די לא למספד לפניו ולאחריו מותר ר' יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור די לא להתענאה לפניו ולאחריו מותר ר' יוסי אומר לפניו אסור ולאחריו מותר והאידנא בטלה מגילת תענית לבד מחנוכה ופורים ותרוייהו דלא למספד כתיב בהו במגילת תענית הלכך לפניהם ולאחריהם נמי אסור בהספד כר' יוסי ואע"ג דאמר ר' חייא בר אבא

הלכה כר' יוסי בדי דלא להתענאה מכלל דבדי לא למספד כת"ק ס"ל דאמר לפניו אסור לאחריו מותר אפ"ה כר' יוסי עבדי' דהא רב אשי אמר הכי כל שלאחריו בהספד אסור בתענית מותר והא כר' יוסי אתיא דאי כת"ק לית ליה איסור כלל הלכך חנוכה בין לפניה בין לאחריה אסור בהספד ולגבי פורים בני ארביסר אסורין בחמיסר בהספד ובתענית ובתליסר בהספד לחודיה ובני חמיסר אסורין בתרוייהו בהספד ובתענית עד כאן דברי ה"ר אפרים ז"ל ומה שכתב בכלל דבריו במימרא דרב אשי כל שלאחריו בהספד אסור בתענית מותר אין הגירסא נכונה כך אלא בהספד מותר ובתענית אסור לפי שהתענית יותר חמורה מן ההספד כדתנן אלין יומיא די לא להתענאה בהון ומקצתהון די לא למספד בהון אלמא תענית חמורה ומה שהביא ראיה מדברי רב אשי לדחויה לר' יוחנן ליתא דרב אשי לאו הלכה קאמר אלא פרושי הוא דקא מפרש לה למתני' דמגילת תענית דאתיא כר' יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור ולתרוצא למתניתא הוא דאתא ואף התם נמי אסיקנא בתירוצא אחרינא השתא דאתית להכי עשרים ותשעה נמי אי מקלע מלתא ובטליניה לעשרים ותמניא עשרים ותשעה גופיה י"ט הוא ואסור הלכך לא אלימא דרב אשי לדחויה לדר' יוחנן דקא פסק הלכתא בהדיא כר' יוסי בדי לא להתענאה מכלל דבדי לא למספד כת"ק ס"ל הלכך כולן אסורין לפניהם ומותרין לאחריהם והאידנא בטלה מגילת תענית לבד מחנוכה ופורים והן עצמן אסורין בין בהספד בין בתענית וה"ה לבני ארביסר בחמיסר ולבני חמיסר בארביסר כדרבא ולאחריהן מותרין בין בהספד בין בתענית כדר' יוחנן ולפניהם אסורין בתענית ומותרין בהספד כדרב אשי דאמר כל שלאחריו בתענית אסור בהספד מותר וה"ה שלפניו ואע"ג דלא קי"ל כוותיה בשלאחריו בשלפניו מיהת נקיטינן כוותיה ואם תשאל מאחר שאסור בתענית לפניהם על מה נהגו העם להתענות בי"ג יש להשיב אתיא כההיא דאמר רב אשי גדליה בן אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה כדברי תורה דמו ואין צריכין חזוק ה"נ בני ארביסר דברי קבלה נינהו ומותרין לפניהם שהוא יום י"ג ולא נאסר יום י"ג בתענית אלא לבני כרכים שאין אסורין בארביסר מן הכתוב במגילת אסתר אלא מן הכתוב במגילת תענית כדרבא דאמר לא נצרכה אלא לאסור של זה בזה והוה להו ד"ס שצריכין חזוק ולפיכך בני חמיסר אסורין בי"ג ובני ארביסר מותרין ואלו ואלו מותרין בי"א ובי"ב כדתנן אע"פ שאמרו מקדימין ולא מאחרין מותרין בהספד ובתענית ויש שסבורין לומר דהאידנא בטלה מגילת תענית בר מחנוכה ופורים שלא בטלו הן עצמן אבל לפניהם ולאחריהם הכל בטלו ואפי' מחנוכה ופורים וא"א להעמידה דהא רב הונא דאמר בטלה מגילת תענית ור' יוסי נמי אית ליה בטלה מגילת תענית כדגרסי' בפ' ארבעה ראשי שנים הן ורב גופיה קא פסיק במס'

תענית הלכה כר' יוסי לפניו ולאחריו הא אין עליך כלשון האחרון אלא כלשון הראשון ופורים מותר בעשיית מלאכה והיכא דנהגו בו איסור אסור ומשמתינן ליה כעובדא דדב דלטייה להההוא דזרע כיתנא ואם נטיעה של שמחה היא מותרת בכל מקום:

דף ה.

הא דתניא יונית ליונים יצא אע"פ שכתבה הרי"ף ז"ל לאו הלכתא היא דשמעת מינה יונית ליונים אין לכ"ע לא ואנן קי"ל כרב ושמואל דאמרי תרוייהו לעז יוני לכל כשר ואינהו דאמרי כרשב"ג למימרא דהלכתא כרשב"ג בין בס"ת בין בשאר ספרים אפי' במגילה ואע"ג דכתיב בה ככתבם וכלשונם ובפ"ק אפסיקא הלכתא כוותיה בהדיא דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן הלכה כרשב"ג:

דף ו.

מתני' בן עיר שהלך לכרך וכו' כתב הרי"ף ז"ל בן עיר שהלך לכרך אמר רבא לא שנו אלא שעתיד לחזור בליל י"ד ונתעכב ולא חזר וכו' ולא נתבררו לנו דבריו בזה מאי עתיד ומאי נתעכב אם חזר חזר ואם לא חזר לא חזר ועכוב בזה מאן דכר שמיה אלא הכי נקטינן פירושא דמימרא דרבא אבן כרך שהלך לעיר קאי שאם עתיד לחזור למקומו בליל י"ד קורא כמקומו בט"ו כיון שלא נשתהה שם עד שיאיר מזרח שהוא זמן קריאת המגילה ביום אבל אם אין עתיד לחזור בליל י"ד ונשתהה שם עד שיאיר המזרח הרי הוא פרוז בן יומו וקורא עמהם בי"ד והא דנקטה רבא לשמעתיה על בן כרך שהלך לעיר משום קרא דכתיב בהדיא על פרוז בן יומו שנקרא פרוז ומדוקיא דפרוז נפקא לן נמי מוקף שאפי' בן יומו נקרא מוקף הלכך בן עיר שהלך לכרך אם עתיד לצאת מן הכרך לחזור למקומו בליל ט"ו קורא כמקומו בי"ד ואם לאו שאין עתיד לחזור אלא שיש בלבו לשהות שם עמהם עד שיאיר מזרח קורא עמהם בט"ו שהמוקף בן יומו נקרא מוקף:

דף ז.

כתב הר' אפרים ז"ל הא מתני' קשיא רישא אסיפא דכוליה רישא שמעינן מינה היכא דלא מעלי ליה אסור וסיפא דקתני אבל מכרו תורה לא יקחו ספרים שמעינן מינה דלא בעינן עילויי וכיון דקשיא רישא אסיפא ליכא למשמע מיניה אי מעלין דוקא אי מורידין דוקא אלא מדקא אמרי' לקמן בענין ס"ת כיון דלא קא מעלי ליה אסור אלמא מעלין דוקא ואיידי דתנא רישא ספרים לוקחין בדמיהן תורה דדוקא תורה ולא ספרים תנא נמי

סיפא ספרים לא יקחו מטפחות ולעולם אפי' ספרים לא יקחו בדמיהן ספרים אלא תורה. מתני' אין מוכרין בהכ"נ אלא על תנאי אימתי שירצו יחזרו דבתי ר"מ הר' אפרים ז"ל פירשה בבהכ"נ של יחיד והוצרך לפרש כן משום דקשיא ליה דר"מ אר"מ כיון דאמר ר"מ שאין מוכרין משל רבים ליחיד מפני שמורידין אותו מקדושתו על מה צריך תנאי הלא הוא עומד בקדושתו לעולם ודר' שלמה ז"ל פירש משום שנראה כמזלזל כשמחליטין איתו מסלקין את עצמן ממנו ולי נראה מתני' מילי מילי קתני אם מכרו לעלות בדמיו מותר לחלל קדושתו ואפי' לר"מ כדקתני רישא לוקחין בדמיו תיבה ואם מכרו להעמידו בקדושתו עושין בדמים כל צרכן ובזו אסר ר"מ למכור משל רבים ליחיד אבל משל רבים לרבים מותר ועושין בדמים כל צרכן ואע"פ שלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר שאלמלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אפי' לשתות שכר בדמיו מותר ואע"פ שמכרוהו לחלל קדושתו ובתר הכי קתני אין מוכרין בהכ"נ אלא על תנאי כשמוכרין אותו לעלות בדמיו ולחלל קדושתו בקדושת הדמים והיינו דקא הוינן בגמ' היכי דייר ביה הויא לה רבית אלמא כשמוכרין לבית דירה עסקי' והא לאו דוקא אלא או לפירושא דידן או לפי' הר' אפרים ז"ל אבל לפי' הר' שלמה ז"ל הוה ליה למימר היכי מצלי בה:

דף יא.

מתני' בפורים ויבא עמלק גרסי' בתענית ירושלמי רב הונא אמר ג' קרויות שבתורה לא יפחתו מי' פסוקים ר' פליפא בר' פרוטא אמר קומי ר' זעירא הרי פרשת עמלק א"ל שניא היא שהיא סדרו של יום ומכאן תשובה לאומרים שחוזרין פסוק האחרון בצבור להשלים עשרה פסוקים ויש מקדימין וקורין מן ויאמר ה' אל משה עבור לפני העם והכל טעות הוא בידם:

דף יד:

כתב הרי"ף ז"ל הא דגרסי' בגיטין אמר אביי נקטינן אם אין שם כהן נתפרדה חבילה ולפי שיש הרבה משתבשין בפירושה ראיתי לכתבה יש שסוברין לומר שאם אין שם כהן לא יקרא לוי כלל וסומכין על סדר מר רב עמרם בר שישנא גאון ואין הפירוש נכון אלא הנכון הוא שלא יקרא לוי בתורת קביעות אלא קורא באיזה מקום שירצה כפי מה שראוי לו לפי מעלתו אחרת לא לפי מעלת לויה או אם אינו רוצה לקרות לא יקרא כלל זהו פי' נתפרדה חבילה ויש שסוברין לומר שאין לו ללוי לקרוא אחר ישראל לעולם אבל

במקום כהן קורא במקום שאין שם כהן ומביאין ראיה מההיא דגרסי' בכתובות ההוא דאתא לקמיה דרבא א"ל מוחזקני בזה שהוא כהן א"ל מה ראית שקרא ראשון בבהכ"נ א"ל בחזקת שהוא כהן או בחזקת שהוא גדול אמר לו שקרא אחריו לוי ואם איתא שלוי קורא אחר ישראל במקום שאין כהן מאי אחויא סהדותיה דלמא מקום שאין כהן הוה וקרא ישראל במקום כהן ואחריו לוי אלא שאין ללוי לקרוא אחר ישראל לעולם ואני אומר שאין ראיתו זו ראיה כי נראין הדברים שזה המעיד לא היה מכיר הקורא ראשון לא בכהונתו ולא בגדולתו אבל מכיר היה הקורא השני שהיה לוי ולא היה גדול ואילו לא היה שם כהן ונתפרדה חבילה לא היה ראוי לקרוא אפי' שני וכיון שקרא בחזקת לוי ולא בחזקת גדול בידוע שקרא לפניו כהן וא"ת מנין לנו שיש חזקה גדולה לקורא השני אתיא מההוא עובדא דא"ל בחזקת שהוא לוי או בחזקת שהוא גדול ואתיא נמי מההיא דשלחו בני גלילא לר' חלבו ופשטו ליה אחריהן קורין פרנסין הממונין על הצבור ואחריהן בני ת"ח שאביהן ממונין פרנסין על הצבור ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם הא למדת שאין כל אדם קורין אלא בשבת ומקום שביעי אבל הששה כולם יש להם מעלה או מכהונה ולויה או משאר מעלות לפיכך זה שראה הלוי קורא שני ולא היה לו שום מעלה אחרת נתברר לו שמסדר חבילתו קרא ולא נתפרדה חבילה ולעולם במקום שאין כהן קורא לוי באיזה מקום שירצה אם רצה לקרוא קורא ואם לאו אינו קורא וזה הוא הפירוש הנכון: סליקו להו מסכתא מגילה